

Укладач:

Галина ЛАВРИК – д.ю.н., проф., завідувач (начальник) кафедри правознавства Полтавського університету економіки і торгівлі

ПОГОДЖЕНО:

Гарант освітньо-професійної програми «Право»
з підготовки здобувачів вищої освіти
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
зі спеціальності 081 Право
галузі знань 08 Право
д. ю. н., професор

 Галина ЛАВРИК

ЗМІСТ

Розділ 1.	Опис навчальної дисципліни	4
Розділ 2.	Перелік компетентностей та програмних результатів навчання	5
Розділ 3.	Програма навчальної дисципліни	10
Розділ 4.	Тематичний план навчальної дисципліни	20
Розділ 5.	Система поточного та підсумкового контролю знань здобувачів вищої освіти	40
Розділ 6.	Інформаційні джерела	52
Розділ 7.	Програмне забезпечення навчальної дисципліни	61

Розділ 1. Опис навчальної дисципліни

Таблиця 1. Опис навчальної дисципліни «Виборче право» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня вищої освіти зі спеціальності 081 Право галузі знань 08 Право (далі – здобувачі вищої освіти)

Опис навчальної дисципліни
<p>Місце в структурно-логічній схемі підготовки:</p> <ul style="list-style-type: none"> – пререквізити (Prerequisite) (навчальні дисципліни, які є базовими для вивчення даної навчальної дисципліни): «Теорія держави і права», «Історія держави і права України», «Конституційне право України», «Адміністративне право»; – постреквізити (Postrequisite) (навчальні дисципліни, поглибленому вивченню яких сприяє дана навчальна дисципліна): «Муніципальне право» та ін.
Мова викладання – українська.
Статус дисципліни – вибіркова.
Курс/семестр вивчення навчальної дисципліни – 2 курс, 2 семестр.
Кількість кредитів ЄКТС/кількість модулів – 3 кредити ЄКТС / 2 модулі.
Денна форма навчання: кількість годин: – загальна кількість: 1 семестр – –, 2 семестр – 90.
– лекції: 1 семестр – –, 2 семестр – 18.
– семінарські заняття: 1 семестр – –, 2 семестр – 14.
– самостійна робота: 1 семестр – –, 2 семестр – 58.
– вид підсумкового контролю: 1 семестр – –, 2 семестр – залік.
Заочна форма навчання: кількість годин: – загальна кількість: 1 семестр – –, 2 семестр – 90.
– лекції: 1 семестр – –, 2 семестр – 10.
– семінарські заняття: 1 семестр – –, 2 семестр – 6.
– самостійна робота: 1 семестр – –, 2 семестр – 74.
– вид підсумкового контролю: 1 семестр – –, 2 семестр – залік.

Розділ 2. Перелік компетентностей та програмних результатів навчання

Метою навчальної дисципліни «Виборче право» є формування у здобувачів вищої освіти теоретичних знань щодо сучасного виборчого права шляхом ознайомлення зі змістом засад виборчого права, виборчими системами та практикою виборчого процесу і виборчих спорів, їх застосування задля провадження прикладної та практичної діяльності з дотриманням етичних стандартів професії правника.

№ з/п	Компетентності, якими повинен оволодіти здобувач вищої освіти	Програмні результати навчання
Загальні компетентності		
1.	Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу (ЗК1).	Визначати переконливість аргументів у процесі оцінки задалегідь невідомих умов та обставин (РН 1).
2.	Здатність здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями <i>про поняття і категорії виборчого права; сучасний стан та основні тенденції розвитку виборчого права в Україні та державах-учасниках Європейського Союзу</i> (ЗК7).	Використовувати <i>відповідну</i> статистичну інформацію, отриману з першоджерел та вторинних джерел для правничої діяльності (РН 14).
3.	Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів) (ЗК10).	Самостійно визначати ті обставини, у з'ясуванні яких потрібна допомога, і діяти відповідно до отриманих рекомендацій (РН 9).
4.	Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлення цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідності його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод люди-	Надавати консультації щодо можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів у різних правових ситуаціях (РН 22).

№ з/п	Компетентності, якими повинен оволодіти здобувач вищої освіти	Програмні результати навчання
5.	Здатність усвідомлювати рівні можливості та гендерні проблеми (ЗК12).	Знати та розуміти міжнародні стандарти прав людини, положення Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, а також практику Європейського суду з прав людини (PH2).
Спеціальні (фахові, предметні) компетентності		
6.	Здатність здійснювати порівняльний аналіз окремих правових інститутів права Європейського Союзу та Ради Європи і правової системи України (СК6) ² .	Оцінювати недоліки і переваги певних правових аргументів, аналізуючи відому проблему <i>конституційно-правового регулювання в Європі, обсягу повноважень,</i>

¹ Набуття здобувачами вищої освіти теоретичних знань для розширення та поглиблення загальних фундаментальних компетентностей, як то здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями (ЗК7), здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні (ЗК11) та досягнення відповідних навчальних результатів забезпечує, зокрема, проведення ними аналізу результатів соціологічних досліджень стосовно цінностей, мотивацій та настроїв української молоді не лише за останні роки, але й за весь час незалежності України (URL: https://ratinggroup.ua/files/ratinggroup/reg_files/rg_generation_of_independence_08_2021.pdf.) з точки зору власної ментальності та пошуку відповідей на питання щодо реалізації положень п.5 ч.1 ст.85, ч.3 ст.102, п.1 ч.1 ст.116 Конституції України, а також реалізації положень її вступної частини – преамбули (частина п'ята Преамбули).

² Набуття здобувачами вищої освіти теоретичних знань для формування спеціальних (фахових, предметних) компетентностей, як то здатність здійснювати порівняльний аналіз окремих правових інститутів права Європейського Союзу та Ради Європи і правової системи України (СК6) та досягнення відповідних навчальних результатів забезпечує, зокрема, встановлення відповідності приписів ст.38 Конституції України положенням ст. 25 Міжнародного пакту про громадянські і політичні права, що є додатковою гарантією дотримання права громадян брати участь в управлінні державними справами, у всеукраїн-

№ з/п	Компетентності, якими повинен оволодіти здобувач вищої освіти	Програмні результати навчання
		<p><i>принципів та форм діяльності органів адміністрування виборів (виборчих комісій) (PH 6).</i></p>
7.	Здатність застосовувати норми та інститути права, щонайменше з таких галузей, як: конституційне право, <...> (СК7).	Знати та розуміти особливості реалізації та застосування норм матеріального і процесуального права (PH 13).
8.	Здатність застосовувати правові принципи та доктрини (СК8) ³ .	Застосовувати в професійній діяльності основні сучасні правові доктрини, цінності та принципи функціонування національної правової системи (PH 18).
9.	Здатність аналізувати правові проблеми <i>виборчого права</i> та обґрунтовувати правові позиції <i>щодо форм безпосереднього народовладдя, опонувати, оцінювати докази та наводити переконливі аргументи</i> (СК12).	Доносити до респондента матеріал правової проблематики <i>виборчого права</i> доступно і зрозуміло, <i>пропонувати і обґрунтовувати варіанти її розв'язання (вирішення)</i> (PH 12).
10.	Здатність до критичного та системного аналізу правових явищ (СК13).	Пояснювати природу та зміст основних правових (<i>конституційних</i>) явищ і процесів, <i>що впливають на виборче законо-</i>

ському та місцевих референдумах, вільно обирати і бути обраними до органів державної влади та органів місцевого самоврядування та інших.

³ Набуття здобувачами вищої освіти теоретичних знань для формування у них спеціальних (фахових, предметних) компетентностей, як то, здатність застосовувати правові принципи та доктрини (СК 8) та досягнення відповідних навчальних результатів забезпечує, зокрема, звернення до каталогу юридичних позицій на офіційному вебсайті Конституційного Суду України (URL: <https://ccu.gov.ua/storinka-knygy/23-vyborche-pravo>) для з'ясування праву природи, сутнісного змісту принципів конституційного права України, виокремлення існуючих підходів до визначення сутності виборчого права як права громадян України вільно обирати і бути обраними до органів державної влади та органів місцевого самоврядування.

№ з/п	Компетентності, якими повинен оволодіти здобувач вищої освіти	Програмні результати навчання
11.	Здатність до логічного, критичного і системного аналізу документів, розуміння їх правового характеру і значення (СК16).	<p><i>давство, а також зумовлюють необхідність його реформування; виявляти розуміння меж та механізмів конституційно-правового регулювання виборів в Україні (РН 19).</i></p> <p>Виокремлювати і аналізувати юридично значущі факти і робити обґрунтовані правові висновки (РН 20).</p>

Розділ 3. Програма навчальної дисципліни

Програма навчальної дисципліни «Виборче право» схвалена та рекомендована до використання в освітньому процесі на засіданні кафедри правознавства.

Протокол засідання кафедри правознавства
від 28 травня 2024 р., № 10

Програмний зміст навчальної дисципліни

Модуль 1. Загальні положення виборчого права

Тема 1. Поняття, становлення та розвиток виборчого права

Поняття, становлення та розвиток виборчого права. Виборче право в суб'єктивному та об'єктивному розуміннях. Активне та пасивне виборче право. Виборчі цензи. Вибори представницьких органів державної влади та органів місцевого самоврядування як передбачена Конституцією і законами України форма прямого (безпосереднього) народовладдя. Класифікація виборів. Функції виборів.

Міжнародні стандарти та принципи виборчого права, їх втілення у нормах виборчого законодавства України

Тема 2. Джерела виборчого права

Поняття та види джерел виборчого права. Система виборчого законодавства України. Виборчий кодекс, його структура та новели. Юридичні позиції Конституційного Суду України у сфері виборів. Застосування доктрини політичного питання при розгляді звернень, пов'язаних із виборчим процесом. Рішення Європейського суду з прав людини щодо права на вільні вибори та інших, що дотично стосуються виборчих прав.

Тема 3. Принципи виборчого права

Принципи виборчого права Поняття принципів виборів. Система та класифікація принципів виборчого права. Міжнародні документи, які визначають загальні принципи демократичних виборів. Основні засади виборів, їх зміст і конституційне закріплення. Принцип вільних виборів. Абсентеїзм та шляхи його подолання. Обов'язковий виборчий вотум Принцип загального виборчого права. Цензи загального виборчого права в Україні (громадянства, віку, дієздатності, осілості, лінгвістичний ценз, моральний ценз). Принцип рівного виборчого права. Відхилення від принципу рівного виборчого права (плюральный вотум, спеціальне представництво, кооптація). Пряме і непряме

виборче право. Принцип таємного голосування та гарантії його реалізації.

Тема 4. Виборчі системи

Поняття та структура виборчих систем: обов'язкові та факультативні елементи. Магнітуда виборчого округу, структура виборчого бюлетеня та виборча формула. Прохідний бар'єр, вимоги легальності виборів, квотування місць у представницькому органі влади. Класифікація виборчих систем. Мажоритарна, пропорційна, змішана виборчі системи, їх еволюція та сучасні різновиди. Виборчі системи на різних типах виборів в Україні. Характеристика виборчої системи з виборів народних депутатів України. Виборча система на виборах Президента України. Особливості виборчих систем на місцевих виборах. Переваги та недоліки виборчих систем в Україні.

Тема 5. Поняття, принципи, суб'єкти та етапи виборчого процесу

Поняття, засади та особливості виборчого процесу. Строки у виборчому процесі, календар виборів. Етапи виборчого процесу в Україні, їх функціональне призначення. Територіальна організація виборів в Україні. Порядок формування виборчих округів та виборчих дільниць.

Суб'єкти та учасники виборчого процесу в Україні. Конституційно-правовий статус виборців. Забезпечення виборчих прав внутрішньо переміщених осіб та інших мобільних груп виборців в Україні. Політичні партії та кандидати як суб'єкти виборчого процесу, їх представники. Правовий статус офіційних спостерігачів. Органи адміністрування виборів. Виборчі комісії, їх система та порядок утворення. Формування складу, повноваження та форми діяльності виборчих комісій. Центральна виборча комісія як незалежний державний орган з організації підготовки і проведення виборів.

Тема 6. Реєстрація та складання списків виборців. Висування та реєстрація кандидатів

Поняття, призначення та особливості ведення державного реєстру виборців. Порядок складання, уточнення та ознайомлення зі списками виборців. Відмінності між зміною виборчої адреси та тимчасовою зміною місця голосування без зміни виборчої адреси.

Загальний порядок висування та реєстрації кандидатів на різних типах виборів. Грошова застава. Відмова у реєстрації та скасування рішення про реєстрацію кандидатів.

Тема 7. Передвиборна агітація. Інформаційне та фінансове забезпечення виборів

Передвиборна агітація: поняття, форми та засоби. Обмеження щодо ведення передвиборної агітації. Джерела фінансування передвиборної агітації в Україні. Основні засади інформаційного забезпечення виборів. Фінансове забезпечення підготовки і проведення виборів. Оплата праці членів виборчих 9 комісій та осіб, які залучаються до роботи у виборчій комісії. Порядок формування та використання виборчих фондів.

Тема 8. Голосування та встановлення результатів виборів

Матеріально-технічне забезпечення підготовки та проведення виборів. Організація і порядок голосування. Особливості голосування виборців за місцем перебування. Підрахунок голосів виборців. Визнання голосування на виборчій дільниці недійсним. Повторний підрахунок голосів виборців. Встановлення підсумків голосування. Транспортування виборчої документації. Встановлення та оприлюднення результатів виборів. Припинення повноважень окружних та дільничних виборчих комісій.

Модуль 2. Конституційно-правове регулювання виборів в Україні

Тема 9. Порядок підготовки і проведення виборів народних депутатів України

Конституційні засади виборів народних депутатів України. Види виборів народних депутатів, порядок і строки їх призначення і проведення. Активне і пасивне виборче право на виборах народних депутатів України. Законодавство про вибори народних депутатів України. Виборчий процес щодо виборів народних депутатів України. Територіальна організація виборів народних депутатів України. Система виборчих комісій при проведенні виборів народних депутатів України, порядок їх утворення, статус. Порядок висування кандидатів у народні депутати України. Порядок реєстрації кандидатів у депутати. Передвиборна агітація на виборах народних депутатів України. Форми і засоби передвиборної агітації. Строки проведення передвиборної агітації. Загальний порядок використання засобів масової інформації. Порядок використання електронних (аудіовізуальних) та друкованих засобів масової інформації. Обмеження щодо ведення передвиборної агітації. Гарантії діяльності у виборчому процесі кандидатів у депутати. Офіційні спостерігачі від суб'єктів виборчого процесу та громадських організацій. Офіційні спостерігачі від іноземних держав, міжнародних організацій. Організація і порядок голосування на виборах народних депутатів України. Встановлення підсумків голосування і результатів виборів депутатів. Офіційне оприлюднення результатів виборів. Реєстрація обраних депутатів. Порядок заміщення народних

депутатів.

Тема 10. Порядок підготовки і проведення виборів Президента України

Конституційні засади виборів Президента України. Види виборів Президента України. Порядок і строки призначення та проведення виборів Президента України. Територіальна організація виборів глави Української держави (утворення територіальних виборчих округів та виборчих дільниць). Система виборчих комісій при проведенні виборів Президента України, порядок їх утворення, статус. Загальний порядок висування кандидатів на пост Президента України партіями та шляхом самовисування. Грошова застава. Декларація про майно та доходи кандидата на пост Президента України. Реєстрація кандидата на пост глави Української держави. Відмова у реєстрації кандидата на пост Президента України. Скасування рішення про реєстрацію кандидата на пост Президента України. Гарантії діяльності кандидатів на пост Президента України. Порядок проведення передвиборної агітації на виборах Президента України. Форми і засоби передвиборної агітації. Строки проведення передвиборної агітації. Загальний порядок використання засобів масової інформації. Порядок використання електронних (аудіовізуальних) та друкованих засобів масової інформації. Процедури і строки проведення передвиборних теледебатів. Обмеження щодо ведення передвиборної агітації. Порядок голосування та визначення результатів виборів Президента України. Встановлення підсумків голосування в межах територіального виборчого округу. Встановлення результатів виборів Президента України. Офіційне оголошення результатів виборів. Повторні та позачергові вибори Президента України.

Тема 11. Порядок підготовки і проведення місцевих виборів в Україні

Конституційні засади місцевих виборів. Види місцевих виборів, порядок і строки їх призначення. Визначення загального складу місцевих рад. Виборчі округи та виборчі дільниці при виборах депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, місцевих рад, сільських, селищних та міських голів. Система, порядок формування та статус виборчих комісій на місцевих виборах. Загальний порядок висування та реєстрації кандидатів на місцевих виборах. Відмова в реєстрації кандидата на місцевих виборах. Строки, форми і умови проведення передвиборної агітації на місцевих виборах. Загальний порядок використання засобів масової інформації на місцевих виборах. Особливості використання друкованих та електронних (аудіовізуальних) засобів масової інформації на місцевих виборах. Обмеження щодо ведення передвиборної агітації на місцевих виборах. Гарантії

діяльності місцевих організацій партій, їх уповноважених осіб, офіційних спостерігачів, кандидатів на посаду сільського, селищного, міського голови, кандидатів у депутати та їх довірених осіб. Порядок голосування та встановлення результатів місцевих виборів. Організація голосування за місцем перебування виборця. Порядок підрахунку голосів на виборчій дільниці на місцевих виборах. Встановлення підсумків голосування. Встановлення результатів виборів сільського, селищного, міського голови, депутатів в одномандатних виборчих округах. Встановлення результатів виборів депутатів у багатомандатному виборчому окрузі. Визнання виборів недійсними та проведення повторного голосування. Реєстрація обраних депутатів Верховної Ради АРК, місцевих рад, сільських, селищних та міських голів.

Тема 12. Захист виборчих прав громадян

Форми та способи захисту виборчих прав громадян. Особливості оскарження рішень, дій чи бездіяльності суб'єктів виборчого процесу та інших учасників виборів. Порядок і строки розгляду скарг виборчими комісіями та судами. Рішення за результатами розгляду скарг, заяв та позовів. Конституційно-правова, адміністративна та кримінальна відповідальність за порушення виборчого законодавства

Розділ 4. Тематичний план навчальної дисципліни

Таблиця 4.1. Тематичний план навчальної дисципліни «Виборче право» з розподілом навчального часу за видами занять для здобувачів вищої освіти денної форми навчання

№з / п	Назва модулів, розділів і тем навчальної дисципліни	Кількість годин за видами занять				
		разом	аудиторні заняття			позаауд. заняття
			лекції	семінарські заняття	практичні заняття	самостійна робота
1	2	3	4	5	6	7
Модуль 1. Загальні положення виборчого права						
1.	Поняття, становлення та розвиток виборчого права.	6	–	–	–	6
2.	Джерела виборчого права.	6	2	–	–	4
3.	Принципи виборчого права.	8	2	2	–	4
4.	Виборчі системи.	8	2	2	–	4
5.	Поняття, принципи, суб'єкти та етапи виборчого процесу.	8	2	2	–	4
6.	Реєстрація та складання списків виборців. Висування та реєстрація кандидатів.	8	2	–	–	6
7.	Передвиборна агітація. Інформаційне та фінансове забезпечення виборів.	8	–	2	–	6
8.	Голосування та встановлення результатів виборів.	8	2	–	–	6
	Загалом:	60	12	8	–	40

<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>	<i>7</i>
Модуль 2. Конституційно-правове регулювання виборів						
9.	Порядок підготовки і проведення виборів народних депутатів України.	10	2	2	–	4
10.	Порядок підготовки і проведення виборів Президента України.	8	2	2	–	4
11.	Порядок підготовки і проведення місцевих виборів в Україні.	10	–	2	–	6
12.	Захист виборчих прав громадян.	8	2	–	–	4
	Загалом:	30	6	6		18
	<i>Разом з навчальної дисципліни</i>	<i>90</i>	<i>18</i>	<i>14</i>	–	<i>58</i>

Таблиця 4.2. Тематичний план навчальної дисципліни «Виборче право» з розподілом навчального часу за видами занять для здобувачів вищої освіти заочної форми навчання

№з / п	Назва модулів, розділів і тем навчальної дисципліни	Кількість годин за видами занять				
		разом	аудиторні заняття			позаауд. заняття
			лекції	семінарські заняття	практичні заняття	самостійна робота
1	2	3	4	5	6	7
Модуль 1. Загальні положення виборчого права						
1.	Поняття, становлення та розвиток виборчого права.	6	–	–	–	6
2.	Джерела виборчого права.	6	2	–	–	4
3.	Принципи виборчого права.	8	2	2	–	4
4.	Виборчі системи.	8	2	–	–	4
5.	Поняття, принципи, суб'єкти та етапи виборчого процесу.	8	–	2	–	4
6.	Реєстрація та складання списків виборців. Висування та реєстрація кандидатів.	8	–	–	–	6
7.	Передвиборна агітація. Інформаційне та фінансове забезпечення виборів.	8	–	–	–	6
8.	Голосування та встановлення результатів виборів.	8	–	–	–	6
	Загалом:	60	6	4	–	50

<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>	<i>7</i>
Модуль 2. Конституційно-правове регулювання виборів						
9.	Порядок підготовки і проведення виборів народних депутатів України.	8	2	2	–	4
10.	Порядок підготовки і проведення виборів Президента України.	6	2	–	–	4
11.	Порядок підготовки і проведення місцевих виборів в Україні.	8	–	–	–	8
12.	Захист виборчих прав громадян.	8	–	–	–	8
	Загалом:	30	4	2		24
	<i>Разом з навчальної дисципліни</i>	<i>90</i>	<i>10</i>	<i>6</i>	<i>–</i>	<i>74</i>

Таблиця 4.3. Технологічна карта тематичного плану навчальної дисципліни «Виборче право» для здобувачів вищої освіти

Назва теми лекційного заняття та питання теми лекційного заняття		Назва теми та питання семінарського заняття		Завдання самостійної роботи у розрізі теми	
1	2	3	4	5	6
Модуль 1. Загальна характеристика виборчого права					
		Питання для самостійного опрацювання. 1. Виборче право в суб'єктивному та об'єктивному розуміннях. 2. Активне та пасивне виборче право. Виборчі цени. 3. Міжнародні стандарти та принципи виборчого права, їх втілення у нормах виборчого законодавства України		Завдання для самоконтролю знань 1. Скласти термінологічний словник до теми і підготуватися до понятійного диктанту. 2. Ознайомитися з рекомендованими джерелами інформації та підготувати опорний конспект питань для самостійного опрацювання. 3. Виконати навчальні (практичні) завдання.	6 6*
Тема 2. Джерела виборчого права.					
Лекційне заняття 1. 1. Поняття та види джерел виборчого права. 2. Система виборчого законодавства України. 3. Виборчий кодекс, його структура та новели.	2 2*	Питання для самостійного опрацювання 1. Поняття та види джерел виборчого права. 2. Система виборчого законодавства України. 3. Виборчий кодекс, його стру-	2	Завдання для самоконтролю знань 1. Скласти термінологічний словник до теми і підготуватися до понятійного диктанту. 2. Ознайомитися з рекоме-	4 4*

Назва теми лекційного заняття та питання теми лекційного заняття		Назва теми та питання семінарського заняття		Завдання самостійної роботи у розрізі теми	
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>
4. Юридичні позиції Конституційного Суду України у сфері виборів. 5. Рішення Європейського суду з прав людини щодо права на вільні вибори та інших, що дотично стосуються виборчих.прав.		ктура та новели. 4. Юридичні позиції Конституційного Суду України у сфері виборів. 5. Рішення Європейського суду з прав людини щодо права на вільні вибори та інших, що дотично стосуються виборчих.прав.		ндованими джерелами інформації та підготувати опорний конспект питань для самостійного опрацювання. 3. Виконати навчальні завдання.	
Тема 3. Принципи виборчого права					
Лекційне заняття 2. 1.Поняття, система та класифікація принципів виборчого права 2. Принцип вільних виборів. Абсентеїзм та шляхи його подолання. 3.Принцип загального виборчого права. 4.Пряме і непряме виборче право. 5.Принцип таємного голосування та гарантії його реалізації..	2 2*	Семінарське заняття 1. 1. Поняття, система та класифікація принципів виборчого права 2. Принцип вільних виборів. Абсентеїзм та шляхи його подолання. 3. Принцип загального виборчого права. 4. Пряме і непряме виборче право. 5. Принцип таємного голосування та гарантії його реалізації.	2 2*	Завдання для самоконтролю знань 1. Скласти термінологічний словник до теми і підготуватися до понятійного диктанту. 2. Ознайомитися з рекомендованими джерелами інформації та підготувати опорний конспект питань для обговорення на семінарському занятті. 3. Виконати навчальні завдання.	4 4*

Назва теми лекційного заняття та питання теми лекційного заняття		Назва теми та питання семінарського заняття		Завдання самостійної роботи у розрізі теми	
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>
Тема 4. Виборчі системи					
Лекційне заняття 3. 1. Поняття та структура виборчих систем. 2. Класифікація виборчих систем. Мажоритарна, пропорційна, змішана виборчі системи, їх еволюція та сучасні різновиди 3. Виборчі системи на різних типах виборів в Україні.	2 2*	Семінарське заняття 2. 1. Поняття та структура виборчих систем. 2. Класифікація виборчих систем. Мажоритарна, пропорційна, змішана виборчі системи, їх еволюція та сучасні різновиди 3. Виборчі системи на різних типах виборів в Україні.	2	Завдання для самоконтролю знань 1. Скласти термінологічний словник до теми і підготуватися до понятійного диктанту. 2. Ознайомитися з рекомендованими джерелами інформації та підготувати опорний конспект питань для обговорення на семінарському занятті. 3. Виконати навчальні завдання.	4 4*
Тема 5. Поняття, принципи, суб'єкти та етапи виборчого процесу					
Лекційне заняття 4. 1. Поняття та характерні особливості виборчого процесу. 2. Засади виборчого процесу. 3. Суб'єкти та інші учасники виборчого процесу. 4. Етапи виборчого процесу, їх функціональне призначення. 5. Територіальна організація виборів	2	Семінарське заняття 3. 1. Поняття та характерні особливості виборчого процесу. 2. Засади виборчого процесу. 3. Суб'єкти та інші учасники виборчого процесу. 4. Етапи виборчого процесу, їх функціональне призначення. 5. Територіальна організація виборів	2 2*	Завдання для самоконтролю знань 1. Скласти термінологічний словник до теми і підготуватися до понятійного диктанту. 2. Ознайомитися з рекомендованими джерелами інформації, інформації та підготу-	4 4*

Назва теми лекційного заняття та питання теми лекційного заняття		Назва теми та питання семінарського заняття		Завдання самостійної роботи у розрізі теми	
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>
в Україні, порядок формування виборчих округів та виборчих дільниць.		в Україні, порядок формування виборчих округів та виборчих дільниць.		вати опорний конспект питань для обговорення на семінарському занятті. 3. Виконати навчальні завдання.	
Тема 6. Реєстрація та складання списків виборців. Висування та реєстрація кандидатів					
Лекційні заняття 5. 1. Державний реєстр виборців та списки виборців: поняття, призначення, відмінності. 2. Порядок складання, уточнення списків виборців та ознайомлення з ними. 3. Зміна виборчої адреси та тимчасова зміна місця голосування без зміни виборчої адреси. 4. Порядок висування та реєстрації кандидатів на різних типах виборів. Грошова застава. 5. Відмова у реєстрації та скасування рішення про реєстрацію кандидатів.		Питання для самостійного опрацювання. 1. Державний реєстр виборців та списки виборців: поняття, призначення, відмінності. 2. Порядок складання, уточнення списків виборців та ознайомлення з ними. 3. Зміна виборчої адреси та тимчасова зміна місця голосування без зміни виборчої адреси. 4. Порядок висування та реєстрації кандидатів на різних типах виборів. Грошова застава. 5. Відмова у реєстрації та скасування рішення про реєстрацію кандидатів.	2	Завдання для самоконтролю знань 1. Скласти термінологічний словник до теми і підготуватися до понятійного диктанту. 2. Ознайомитися з рекомендованими джерелами інформації та підготувати опорний конспект питань для самостійного опрацювання. 1.3. Виконати навчальні завдання.	6 6*
Тема 7. Передвиборна агітація. Інформаційне та фінансове забезпечення виборів					
	2	Семінарське заняття 4.	2 2*	Завдання для самоконтролю	6

Назва теми лекційного заняття та питання теми лекційного заняття		Назва теми та питання семінарського заняття		Завдання самостійної роботи у розрізі теми	
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>
	2*	1. . Передвиборна агітація: поняття, форми та засоби. 2. . Обмеження щодо ведення передвиборної агітації. Джерела фінансування передвиборної агітації в Україні. 3. Основні засади інформаційного забезпечення виборів. 4. Фінансове забезпечення підготовки і проведення виборів. 5. Порядок формування та використання виборчих фондів Поняття, система органів виконавчої влади та їх види.		лю знань 1. Скласти термінологічний словник до теми і підготуватися до понятійного диктанту. 2. Ознайомитися з рекомендованими джерелами інформації, та підготувати опорний конспект питань для обговорення на семінарському занятті. 3. Виконати навчальні завдання..	6*
Тема 8. Голосування та встановлення результатів виборів					
Лекційні заняття 6. 1. Матеріально-технічне забезпечення підготовки та проведення виборів. 2. Організація і порядок голосування. 3. Підрахунок голосів виборців. 4. Встановлення підсумків голосування. 5. Встановлення та оприлюднення	2	Питання для самостійного опрацювання 1. Матеріально-технічне забезпечення підготовки та проведення виборів. 2. Організація і порядок голосування. 3. Підрахунок голосів виборців. 4. Встановлення підсумків голосування.		Завдання для самоконтролю знань 1. Скласти термінологічний словник до теми і підготуватися до понятійного диктанту. 2. Ознайомитися з рекомендованими джерелами інформації та підготувати опорний конспект питань для	6* 6*

Назва теми лекційного заняття та питання теми лекційного заняття		Назва теми та питання семінарського заняття		Завдання самостійної роботи у розрізі теми	
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>
результатів виборів.		5. Встановлення та оприлюднення результатів виборів.		самостійного опрацювання. 3. Виконати навчальні завдання.	
Модуль 2. Конституційно-правове регулювання виборів в Україні					
Тема 9. Порядок підготовки і проведення виборів народних депутатів України					
Лекційне заняття 7. 1. Конституційні засади виборів народних депутатів України. 2. Види виборів народних депутатів, порядок і строки їх призначення і проведення. 3. Активне і пасивне виборче право на виборах народних депутатів України. 4. Законодавство про вибори народних депутатів України. 5. Виборчий процес щодо виборів народних депутатів України.	2 2*	Семінарське заняття 5. 1. Конституційні засади виборів народних депутатів України. 2. Види виборів народних депутатів, порядок і строки їх призначення і проведення. 3. Активне і пасивне виборче право на виборах народних депутатів України. 4. Законодавство про вибори народних депутатів України. 5. Виборчий процес щодо виборів народних депутатів України.	2 2*	Завдання для самоконтролю знань 1. Скласти термінологічний словник до теми і підготуватися до понятійного диктанту. 2. Ознайомитися з рекомендованими джерелами інформації та підготувати опорний конспект питань для обговорення на семінарському занятті. 3. Виконати навчальні завдання.	4 4*
Тема 10. Порядок підготовки і проведення виборів Президента України					
Лекційне заняття 8. 1. Конституційні засади виборів Президента України.	2 2*	Семінарське заняття 6. 1. Конституційні засади виборів Президента України.	2	Завдання для самоконтролю знань 1. Скласти термінологічний	4 4*

Назва теми лекційного заняття та питання теми лекційного заняття		Назва теми та питання семінарського заняття		Завдання самостійної роботи у розрізі теми	
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>
<p>2.Види виборів Президента України.</p> <p>3.Порядок і строки призначення та проведення виборів Президента України.</p> <p>4.Порядок голосування та визначення результатів виборів Президента України</p>		<p>2.Види виборів Президента України.</p> <p>3.Порядок і строки призначення та проведення виборів Президента України.</p> <p>4.Порядок голосування та визначення результатів виборів Президента України</p>		<p>словник до теми і підготуватися до понятійного диктанту.</p> <p>2. Ознайомитися з рекомендованими джерелами інформації та підготувати опорний конспект питань для обговорення на семінарському занятті.</p> <p>3. Виконати навчальні завдання.</p>	
Тема 11. Порядок підготовки і проведення місцевих виборів в Україні					
	<p>2</p> <p>2*</p>	<p>Семінарське заняття 7.</p> <p>1.Конституційні засади місцевих виборів.</p> <p>2.Види місцевих виборів, порядок і строки їх призначення.</p> <p>3.Порядок голосування та встановлення результатів місцевих виборів.</p>	<p>2</p> <p>2*</p>	<p>Завдання для самоконтролю знань</p> <p>1. Скласти термінологічний словник до теми і підготуватися до понятійного диктанту.</p> <p>2. Ознайомитися з рекомендованими джерелами інформації та підготувати опорний конспект питань для обговорення на семінарському занятті.</p>	<p>6</p> <p>8*</p>

Назва теми лекційного заняття та питання теми лекційного заняття		Назва теми та питання семінарського заняття		Завдання самостійної роботи у розрізі теми	
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>
				3. Виконати навчальні завдання.	
Тема 12. Захист виборчих прав громадян					
Лекційне заняття 9. 1. Форми та способи захисту виборчих прав громадян. 2. Особливості оскарження рішень, дій чи бездіяльності суб'єктів виборчого процесу та інших учасників виборів. 3. Порядок і строки розгляду скарг виборчими комісіями та судами. 4. Конституційно-правова, адміністративна та кримінальна відповідальність за порушення виборчого законодавства.	2	Питання для самостійного опрацювання 1. Форми та способи захисту виборчих прав громадян. 2. Особливості оскарження рішень, дій чи бездіяльності суб'єктів виборчого процесу та інших учасників виборів. 3. Порядок і строки розгляду скарг виборчими комісіями та судами. 4. Конституційно-правова, адміністративна та кримінальна відповідальність за порушення виборчого законодавства.		Завдання для самоконтролю знань 1. Скласти термінологічний словник до теми і підготуватися до понятійного диктанту. 2. Ознайомитися з рекомендованими джерелами інформації та підготувати опорний конспект питань для обговорення на семінарському занятті. 3. Виконати навчальні завдання.	4 8
Всього	18 10*		14 6*		58 74*

Розділ 5. Система оцінювання знань здобувачів вищої освіти

Таблиця 5.1. Розподіл балів за результатами вивчення навчальної дисципліни «Виборче право» здобувачами вищої освіти денної форми навчання

Назва модуля, розділу, теми	Вид навчальної роботи	Кількість балів
Модуль 1. Загальна характеристика виборчого права		
Тема 1. Поняття, становлення та розвиток виборчого права	1. Відвідування лекції	-
	Підготовка та обговорення теоретичного і практичного матеріалу для самостійного опрацювання (або складання термінологічного словника).	2
	3. Тестування.	2
	4. Виконання навчальних завдань.	2
	Разом:	6
Тема 2. Джерела виборчого права	1. Відвідування лекції.	-
	2. Підготовка та обговорення теоретичного і практичного матеріалу на семінарському занятті.	2
	3. Тестування.	2
	4. Виконання навчальних завдань.	2
	Разом:	6
Тема 3. Принципи виборчого права.	1. Відвідування лекції.	-
	2. Підготовка та обговорення теоретичного і практичного матеріалу на семінарському занятті.	2
	3. Тестування.	2
	4. Виконання навчальних завдань.	2
	Разом:	6
Тема 4. Виборчі системи.	1. Відвідування лекції.	-
	2. Підготовка та обговорення теоретичного і практичного матеріалу на семінарському занятті.	2
	3. Тестування.	2
	4. Виконання навчальних завдань.	2
	Разом:	6

Назва модуля, розділу, теми	Вид навчальної роботи	Кіль- кість балів
Тема 5. Поняття, принципи, суб'єкти та етапи виборчого процесу.	1. Відвідування лекції	-
	2. Підготовка та обговорення теоретичного і практичного матеріалу для самостійного опрацювання.	2
	3. Тестування.	2
	4. Виконання навчальних завдань.	2
	Разом:	6
Тема 6. Реєстрація та складання списків виборців. Висування та реєстрація кандидатів.	1. Підготовка та обговорення теоретичного і практичного матеріалу для самостійного опрацювання.	2
	2. Тестування.	2
	3. Виконання навчальних завдань.	2
	Разом:	6
	Тема 7. Передвиборна агітація. Інформаційне та фінансове забезпечення виборів.	1. Відвідування лекції.
2. Підготовка та обговорення теоретичного і практичного матеріалу на семінарському занятті.		2
3. Тестування.		2
4. Виконання навчальних завдань.		2
Разом:		6
Тема 8. Голосування та встановлення результатів виборів.	1. Відвідування лекції.	-
	2. Підготовка та обговорення теоретичного і практичного матеріалу для самостійного опрацювання.	2
	3. Тестування.	2
	4. Виконання навчальних завдань.	2
	Разом:	6
Поточна модульна робота 1		16
Модуль 2. Конституційно-правове регулювання виборів в Україні		
Тема 9. Порядок підготовки і проведення виборів народних депутатів України.	1. Відвідування лекції.	-
	2. Підготовка та обговорення теоретичного і практичного матеріалу на семінарському занятті.	2
	3. Тестування.	2
	4. Виконання навчальних завдань.	2
	Разом:	6

Назва модуля, розділу, теми	Вид навчальної роботи	Кількість балів
Тема 10. Порядок підготовки і проведення виборів Президента.	1. Відвідування лекції.	-
	2. Підготовка та обговорення теоретичного і практичного матеріалу для самостійного опрацювання.	2
	3. Тестування.	2
	4. Виконання навчальних завдань.	2
	Разом:	6
Тема 11. Порядок підготовки і проведення місцевих виборів в Україні.	1. Відвідування лекції.	-
	2. Підготовка та обговорення теоретичного і практичного матеріалу на семінарському занятті.	2
	3. Тестування.	2
	4. Виконання навчальних завдань.	2
	Разом:	6
Тема 12. Захист виборчих прав громадян.	1. Відвідування лекції.	-
	2. Підготовка та обговорення теоретичного і практичного матеріалу для самостійного опрацювання.	2
	3. Тестування.	2
	4. Виконання навчальних завдань	2
	Разом:	6
Поточна модульна робота 3		12
Разом за семестр		100

Таблиця 5.2. Розподіл балів за результатами вивчення навчальної дисципліни «Виборче права» здобувачами вищої освіти заочної форми навчання

Назва модуля, розділу, теми	Вид навчальної роботи	Кількість балів
Модуль 1. Загальна характеристика виборчого права		
Тема 1. Поняття, становлення та розвиток виборчого права	1. Відвідування лекції	-
	Підготовка та обговорення теоретичного і практичного матеріалу для самостійного опрацювання (або складання термінологічного словника).	2
	3. Тестування.	2
	4. Виконання навчальних завдань.	2
	Разом:	6
Тема 2. Джерела виборчого права	1. Відвідування лекції.	-
	2. Підготовка та обговорення теоретичного і практичного матеріалу на семінарському занятті.	2
	3. Тестування.	2
	4. Виконання навчальних завдань.	2
	Разом:	6
Тема 3. Принципи виборчого права.	1. Відвідування лекції.	-
	2. Підготовка та обговорення теоретичного і практичного матеріалу на семінарському занятті.	2
	3. Тестування.	2
	4. Виконання навчальних завдань.	2
	Разом:	6
Тема 4. Виборчі системи.	1. Відвідування лекції.	-
	2. Підготовка та обговорення теоретичного і практичного матеріалу на семінарському занятті.	2
	3. Тестування.	2
	4. Виконання навчальних завдань.	2
	Разом:	6

Назва модуля, розділу, теми	Вид навчальної роботи	Кіль- кість балів
Тема 5. Поняття, принципи, суб'єкти та етапи виборчого процесу.	1. Відвідування лекції	-
	2. Підготовка та обговорення теоретичного і практичного матеріалу для самостійного опрацювання.	2
	3. Тестування.	2
	4. Виконання навчальних завдань.	2
	Разом:	6
Тема 6. Реєстрація та складання списків виборців. Висування та реєстрація кандидатів.	1. Підготовка та обговорення теоретичного і практичного матеріалу для самостійного опрацювання.	2
	2. Тестування.	2
	3. Виконання навчальних завдань.	2
	Разом:	6
	Тема 7. Передвиборна агітація. Інформаційне та фінансове забезпечення виборів.	1. Відвідування лекції.
2. Підготовка та обговорення теоретичного і практичного матеріалу на семінарському занятті.		2
3. Тестування.		2
4. Виконання навчальних завдань.		2
Разом:		6
Тема 8. Голосування та встановлення результатів виборів.	1. Відвідування лекції.	-
	2. Підготовка та обговорення теоретичного і практичного матеріалу для самостійного опрацювання.	2
	3. Тестування.	2
	4. Виконання навчальних завдань.	2
	Разом:	6
Поточна модульна робота 1		16
Модуль 2. Конституційно-правове регулювання виборів в Україні		
Тема 9. Порядок підготовки і проведення виборів народних депутатів України.	1. Відвідування лекції.	-
	2. Підготовка та обговорення теоретичного і практичного матеріалу на семінарському занятті.	2
	3. Тестування.	2
	4. Виконання навчальних завдань.	2
	Разом:	6

Назва модуля, розділу, теми	Вид навчальної роботи	Кіль- кість балів
Тема 10. Порядок підготовки і проведення виборів Президента.	1. Відвідування лекції.	-
	2. Підготовка та обговорення теоретичного і практичного матеріалу для самостійного опрацювання.	2
	3. Тестування.	2
	4. Виконання навчальних завдань.	2
	Разом:	6
Тема 11. Порядок підготовки і проведення місцевих виборів в Україні.	1. Відвідування лекції.	-
	2. Підготовка та обговорення теоретичного і практичного матеріалу на семінарському занятті.	2
	3. Тестування.	2
	4. Виконання навчальних завдань.	2
	Разом:	6
Тема 12. Захист виборчих прав громадян.	1. Відвідування лекції.	-
	2. Підготовка та обговорення теоретичного і практичного матеріалу для самостійного опрацювання.	2
	3. Тестування.	2
	4. Виконання навчальних завдань	2
	Разом:	6
Поточна модульна робота 3		12
Разом за семестр		100

Таблиця 5.3. Система нарахування додаткових балів за видами роботи з вивчення навчальної дисципліни «Виборче право»

Форма роботи	Вид роботи	Бали
1. Навчальна	1. Участь у предметних олімпіадах: університетських, міжвузівських, всеукраїнських, міжнародних	10-30
	2. Участь у конкурсах на кращого знавця дисципліни: університетських, міжвузівських, всеукраїнських, міжнародних	10-30
	3. Участь у громадських волонтерських ініціативах, різних формах неформальної та/або інформальної освіти.	1-15
	5. Створення і демонстрація презентації для супроводу доповіді з питань для обговорення на семінарському занятті.	0-5
2. Науково-дослідна	1. Участь в наукових гуртках («Ін-Юре»)	5-20
	2. Участь в наукових студентських клубах («Феміда»)	5-20
	3. Участь в конкурсах студентських робіт: університетських, міжвузівських, всеукраїнських, міжнародних	5-15
	4. Участь в наукових студентських конференціях: університетських, міжвузівських, всеукраїнських, міжнародних	5-15
	5. Підготовка публікації в наукових виданнях.	20
Разом		*

* Максимальна кількість додаткових балів для студента – 30. Додаткові бали додаються до загальної підсумкової оцінки за вивчення навчальної дисципліни, але загальна підсумкова оцінка не може перевищувати 100 балів.

Таблиця 5.4. Шкала оцінювання знань здобувачів вищої освіти за результатами підсумкового контролю з навчальної дисципліни «Виборче право»

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за шкалою ЄКТС	Оцінка за національною шкалою
90-100	A	Відмінно
82-89	B	Дуже добре
74-81	C	Добре
64-73	D	Задовільно
60-63	E	Задовільно достатньо
35-59	FX	Незадовільно з можливістю повторного складання
0-34	F	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Розділ 6. Інформаційні джерела

Конституція України та її офіційне тлумачення

1. Конституція України: Закон України від 28 червня 1996 року № 245к/96-ВР із змінами, внесеними згідно Закону України № 1401-VIII від 2 червня 2016 року. *Відомості Верховної Ради України*. 2016. № 28. Ст. 532.

2. Рішення Конституційного Суду України від 26 лютого 1998 року № 1-рп/98 (справа про вибори народних депутатів України). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v001p710-98>

3. Рішення Конституційного Суду України від 25 березня 1998 року № 1-22/98 (справа про тлумачення Закону України «Про вибори народних депутатів України»). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v003p710-98>

4. Рішення Конституційного Суду України від 30 січня 2002 року № 2-рп/2002 (справа про виборчу заставу). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v002p710-02>

5. Рішення Конституційного Суду України від 24 грудня 2004 року № 1-45/2004 (справа про особливості застосування Закону України «Про вибори Президента України»). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v022p710-04>

6. Рішення Конституційного Суду України від 19 жовтня 2009 року № 1-50/2009 (справа про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо виборів Президента України). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v026p710-09>

7. Рішення Конституційного Суду України від 4 квітня 2012 року № 7-рп/2012 (стосовно рівномірного віднесення закордонних виборчих дільниць до всіх одномандатних виборчих округів, які утворюються на території столиці України – міста Києва). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v007p710-12>

8. Рішення Конституційного Суду України від 5 квітня 2012 року № 8-рп/2012 (справа про висування кандидатів у народні депутати України за змішаної виборчої системи). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v008p710-12>

9. Рішення Конституційного Суду України від 15 травня 2014 року № 5-рп/2014 (справа про строк, на який обирається Президент України). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v005p710-14>

10. Рішення Конституційного Суду України від 21 грудня 2017 року № 1-21/2017 (справа про виключення кандидатів у народні депутати України з виборчого списку політичної партії). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v003p710-17>

11. Висновок Конституційного Суду України від 16 грудня 2019 року № 8-в/2019 у справі щодо відповідності законопроекту про внесення змін до статей 76 та 77 Конституції України (щодо зменшення конституційного складу Верховної Ради України та закріплення пропорційної виборчої системи) (реєстр. № 1017) вимогам статей 157 і 158 Конституції України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v008v710-19>

Міжнародно-правові акти

12. Договір про запровадження Конституції для Європи (проект (2003/C169/01). Ухвалив консенсусом Європейський Конвент 13 червня та 10 липня 2003 року. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_647

13. Європейська хартія місцевого самоврядування від 15 жовтня 1985 року // 2015. – № 24 / № 39. – 2013. – Ст. 1418 / 450 с. – Ст. 718 / код акту 67165/2013. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_036

14. Загальна декларація прав людини від 10 грудня 1948 року // Офіційний вісник України. 2008. № 93. Ст. 3103. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_015

15. Європейська конвенція про громадянство від 6 листопада 1997 року (ратифіковано із застереженням та заявою Законом України N 163-V ([163-16](#)) від 20 вересня 2006 року) // Офіційний вісник України. – 2010. – № 56, / № 41, 2006, ст. 2720 / ст.1917. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/994_004

16. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 4 листопада 1950 року (зі змінами та доповненнями внесеними Протоколом № 11 від 11 травня 1994 року та Протоколом № 14 від 13 травня 2004 року) // Офіційний вісник України. 1998 р. № 13. 270 с. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_004

17. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права від 16 грудня 1966 року (ратифіковано Указом Президії Верховної Ради Української РСР № 2148-VIII від 19 жовтня 1973 року). URL: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/995_043

18. Міжнародний пакт про економічні, соціальні та культурні права від 16 грудня 1966 року (ратифіковано Указом Президії Верховної Ради Української РСР № 2148-VIII від 19 жовтня 1973 року). URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_042

Парламентські декларації

19. Акт проголошення незалежності України від 24 серпня 1991 року № 1427-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1991. № 38. Ст. 502.

20. Декларація про державний суверенітет України від 16 липня 1990 року № 55-XII. *Відомості Верховної Ради УРСР*. 1990. № 31. Ст. 429.

21. Декларація прав національностей України від 1 листопада 1991 року № 1771-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1991. № 53. Ст. 799.

Закони України, Укази Президента України, Постанови Верховної Ради України

22. Виборчий кодекс України: Закон України від 19 грудня 2019 року N 396-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/396-IX>

23. Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту: Закон України від 8 липня 2011 року. *Офіційний вісник України*. 2011. № 59. Ст. 2347.

24. Про військово-цивільні адміністрації: Закон України від 3 лютого 2015 року № 141-VIII. *Голос України*. 2015. 27 лютого.

25. Про Вищу раду правосуддя: Закон України від 21 грудня 2016 року № 1798-VIII. *Офіційний вісник України*. 2017. № 4. Ст. 206.

26. Про внесення змін до Конституції України (щодо стратегічного курсу держави на набуття повноправного членства України в Європейському Союзі та в Організації Північноатлантичного договору): Закон України від 7 лютого 2019 року № 2680-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2019. № 9. Ст. 50.

27. Про всеукраїнський референдум: Закон України від 26 січня 2021 року. *Офіційний вісник України*. 2021. № 135-IX. Ст. 94.

28. Про громадські об'єднання: Закон України від 22 квітня 2012 року. *Відомості Верховної Ради України*. 2013. № 1. Ст. 1.

29. Про громадянство України: Закон України від 18 січня 2001 року. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 13. Ст. 65.

30. Про дерадянізацію законодавства України: Закон України від 21 квітня 2022 року № 2215-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2215-20#Text>

31. Про державний реєстр виборців: Закон України від 22 лютого 2007 року № 698-V. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/698-16>

32. Про засудження комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів в Україні: Закон України від 9 квітня 2015 року № 317-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/317-19>

33. Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб: Закон України від 20 жовтня 2014 року № 1706-VII. *Офіційний вісник України*. 2014. № 94. Ст. 2709.

34. Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України: Закон України від 15 квітня 2014 року № 1207-VII. *Офіційний вісник України*. 2014. № 36. Ст. 957.

35. Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні: Закон України від 06 вересня 2012 року № 5207-VI. *Офіційний вісник України*. 2012. № 76. Ст. 3071.

36. Про затвердження Конституції Автономної Республіки Крим. Закон України від 23 грудня 1998 року № 350-XIV. *Відомості Верховної Ради України*. 1999. № 5-6. Ст. 43.

37. Про лобіювання: Закон України від 23 лютого 2024 року № 3606-IX. *Офіційний вісник України*. 2024. № 27. Ст. 1725.

38. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21 травня 1997 року. *Відомості Верховної Ради України*. 1997. № 24. Ст.170.

39. Про національну безпеку України: Закон України від від 21 червня 2018 року № 2469-VIII в редакції від 9 серпня 2024 року. *Офіційний вісник України*. 2018. № 55. Ст. 1903.

40. Про місцеві вибори: Закон України від 14 липня 2015 року. *Офіційний вісник України*. 2015. № 64. Ст. 2101 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/595-19/page>

41. Про політичні партії в Україні: Закон України від 5 квітня 2001 року № 2365-III. *Офіційний вісник України*. 2001. № 17. Ст.728.

42. Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 12 травня 2015 № 389-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 28. Ст. 250.

43. Про правовий режим надзвичайного стану: Закон України від 16 березня 2000 року. *Офіційний вісник України*. 2000. № 15. С. 7-17.

44. Про статус народного депутата України: Закон України від 17 листопада 1992 року. № 2790–XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1993. № 3. Ст. 17.

45. Про столицю України – місто-герой Київ: Закон України від 15 січня 1999 року № 401-XIV. *Офіційний вісник України*. 1999. № 4. Ст. 125.

46. Про Центральну виборчу комісію: Закон України від 30 червня 2004 року № 1932–IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2004. № 36. Ст. 448.

47. Кодекс адміністративного судочинства України від 6 липня 2005 року № 2747-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15>

48. Кримінальний кодекс України від 5 квітня 2001 року № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>

49. Кодекс України про адміністративні правопорушення (статті 1 - 212-24) від 7 грудня 1984 року № 8073-X. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text>

50. Кодекс України про адміністративні правопорушення (статті 213 - 330) від 7 грудня 1984 року № 8073-X. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80732-10#Text>

Основні рекомендовані джерела інформації:

51. Виборчий кодекс України. Книга перша. Загальна частина. Науково-практичний коментар / за ред. Ю. Б.Ключковського. Київ: К.І.С., 2021. 768 с.

52. Вирішення виборчих спорів: підручник. /за заг. ред. Ю. Г. Барабаша. Київ: АК-ГРУП, 2023. 413 с. URL: <https://lnkd.in/epeZEZmy>

53. Ключковський Ю.Б. Принципи виборчого права: доктринальне розуміння, стан та перспективи законодавчої реалізації в Україні: монографія. Київ: Ваіте, 2018. 908 с.

54. Конституційне право України: підручник: [11-те вид., присвяч. 30- й річниці заснування юридичного факультету ДВНЗ «Ужгородський національний університет»] / Ужгородський національний університет, Юридичний факультет, Кафедра конституційного права та порівняльного правознавства. Ужгород : РІК-У, 2023. 536 с.

Додаткові рекомендовані джерела інформації:

55. Афанасьєва М. В. Виборча інженерія в Україні: монографія / М. В. Афанасьєва. Одеса: Юрид. літ., 2014. 382 с. URL: dspace.onua.edu.ua/handle/11300/1521

56. Бакумов О.С. Конституційне право громадян України на участь у виборах і референдумах проблеми його реалізації. Монографія. Харків: «Право», 2015. 200 с.

57. Барабаш Ю. Г. (Комісія з питань здійснення народовладдя). Щодо права визначення конституційного ладу народом України. URL: <http://cau.in.ua/ua/activities/analytics/id/ju.g.barabash-komisija-z-pitan-zdijsnennja-narodovladdja.-schodo-465/>

58. Вибори Президента України 2019: посібник для суддів / [Б. Мохончук, П. Романюк та ін.]; за ред. Ю. Барабаша. Київ: «АК-Group», 2019. 212 с.

59. Дріза Маурер А., Ортъє В., Кулик О., Рабич А., Венгер В. Оцінка ризиків та можливості використання альтернативних форм голосування на післявоєнних виборах в Україні з фокусом на інтернет-голосуванні Страсбург: Рада Європи, 2024. 120 с. URL: <https://komsamovr.rada.gov.ua/uploads/documents/44399.pdf>

60. Європейський демократичний доробок у галузі виборчого права: Матеріали Венеціанської Комісії, Парламентської Асамблеї, Комітету Міністрів, Конгресу місцевих і регіональних влад Ради Європи : пер. з англ. / за ред. Ю. Ключковського. Вид. 2-е, випр. і доповн. К., 2009. 500 с. URL: <file:///D:/Мама/CDL-elec-opinions-UKR.pdf>

61. Європейський демократичний доробок у галузі виборчого права: Матеріали Венеціанської Комісії : В 2-х част. Ч.1 / За ред. Ю. Ключковського. 3-є вид. випр. і доп. Київ: "Логос", 2016. 552 с.

62. Європейський демократичний доробок у галузі виборчого права: Матеріали Венеціанської Комісії : В 2-х част. Ч.2 / За ред. Ю. Ключковського. 3-є вид. випр. і доп. Київ: "Логос", 2016. 472 с.

63. Історія виборів: виборчі права в Україні. URL: https://www.oporaua.org/news/vybory/election_history/22863-istoriia-vivoriv-vivorchi-prava

64. Історія виборів: виборчі системи в Україні. URL: https://www.oporaua.org/news/vybory/election_history/22821-istoriia-vivoriv-vivorchi-sistemi-v-ukrayi

65. Історія референдумів: український досвід. URL: https://www.oporaua.org/news/vybory/election_history/22791-istoriia-referendumiv-ukrayinskii-dosvid

66. Ключковський Ю., Венгер В. Передумови та виклики для організації й проведення виборів в Україні у післявоєнний час. Оновлене дослідження з оцінки ситуації (станом на грудень 2023 року). Страсбург: Рада Європи, 2023. 48 с. URL: <https://rm.coe.int/ua-2023-electionsneeds-assessment-2777-2271-8729-1/1680ae9b59> (дата звернення: 12.12.2024)

67. Ключковський Ю. Б. Виборчий процес: правова природа і суб'єктний аспект/ Ю.Б. Крючковський *Право України*. 2014. № 7. С. 157-166.

68. Ключковський Ю. Б. Виборчі системи та українське виборче законодавство: монографія / Ю. Б. Ключковський. Київ: Час Друку, 2011. 132 с. URL: www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_low/cgiirbis_64.exe?....

69. Ключковський Ю.Б. Правова природа та зміст міжнародних виборчих стандартів. *Український часопис конституційного права*. 2018. № 2. С. 27-41.

70. Ключковський Ю.Б. Принципи виборчого права: доктринальне розуміння, стан та перспективи законодавчої реалізації в Україні: монографія. Київ: Ваїте, 2018. 908 с. URL: <https://www.osce.org/files/f/documents/e/8/401765.pdf>

71. Ключковський Ю. Б. Референдум у системі державного режиму представницької демократії. *Право України*. 2019. № 10. С. 95-112. URL: <https://rd.ua/storage/attachments/9782.pdf>

72. Колісник В. П. Сутність конституціоналізму, конституційна доктрина та головні доктринальні підходи до визначення конституційного ладу / В. П. Колісник // *Правова доктрина України*. У 5-ти томах. Т. 2. Публічно-правова доктрина України / Ю. П. Битяк, Ю. Г. Барабаш, М. П. Кучерявенко та ін.; за заг. ред. Ю. П. Битяка. Харків: Право, 2013. С. 91-121.

73. Конституційне право: навч. посібник / Д. Терлецький, М. Афанасьєва, Ю. Батан [та ін.]; за заг. ред. Д. Терлецького ; НУ «Одес. юрид. академія». Одеса : Фенікс, 2023. 584 с.

74. Конституція України. Науково-практичний коментар / [редкол.: Р. О. Стефанчук (співголова), О. В. Петришин (співголова), Ю. Г. Барабаш та ін. ; вступ. сл. В. Зеленського] ; за заг. ред. Р. О. Стефанчука й О. В. Петришина ; Нац. акад. прав. наук України ; Конст. Суд України. Харків : Право, 2024. 1176 с.

75. Місцеві вибори 2020: посібник для суддів / за ред. М. Цуркана. Київ: «АК-Group», 2020. 308 с. URL: https://ifesukraine.org/wp-content/uploads/2020/09/IFES_Posibnyk_Miscevi-vybory_full_WEB_11092020-1.pdf

76. Мохончук Б.С. Виборчі системи: порівняльно-правове дослідження / Б. С. Мохончук : монографія. Харків : Юрайт, 2021. 304 с. URL: https://www.researchgate.net/publication/356221589_Mohoncuk_B_S_Viborci_sistemi_porivnalno-pravove_doslidzenna_B_S_Mohoncuk_monografia_Harkiv_Urajt_2021_304_s

77. Народовладдя в Україні: глобалізаційні виклики: монографія / Р.О. Стефанчук, С.О. Кузніченко, І.М. Мишак, О.В. Совгира, В.Л. Федоренко, А.О. Янчук. – Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2020. – 764 с.

78. Нестерович В.Ф. Виборче право України: підручн. / В.Ф. Нестерович. Київ: Вид-во Ліра-К, 2017. 504 с.

79. Огляд судової практики з розгляду спорів щодо виборів та виборчих правопорушень в Україні: за результатами президентських та парламентських виборів 2019 року. за ред. М. Цуркана Київ: "АК-Group", 2020. 147 с. URL: <http://nsj.gov.ua/files/1590748254IFES-Ukraine-Overview-of-court-practices-on-election-dispute-resolution-v1-Ukr.pdf>

80. Огляд судової практики у справах про адміністративну та кримінальну відповідальність за порушення правил фінансування політичних партій та виборчих кампаній: посібник для суддів / за ред. М. Цуркана – Київ : «Друкарський двір Олега Федорова», 2021. 152 с. URL: [http://nsj.gov.ua/files/1624528201ifes%20posibnyk%20suddiv%20web%20\(1\).pdf](http://nsj.gov.ua/files/1624528201ifes%20posibnyk%20suddiv%20web%20(1).pdf)

81. Панкевич І. М. Традиція виборності влади в Україні: монографія / І. М. Панкевич. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2015. 488 с.

82. Позачергові вибори народних депутатів України 2019: посібник для суддів / [Б. Мохончук, П. Романюк та ін.]; за ред. М. Цуркана. Київ: «АК-Group», 2019. 252 с. URL: http://www.nsj.gov.ua/files/1563186725IFES_15072019.pdf

83. Посібник з розслідування виборчих справ: Стандарти, техніки та ресурси для розслідування спорів пов'язаних із виборами (STRIDE) / Чед Вікері та Кетрін Еллена / Пер з англ. І. Бабаніна. Київ: видання ТОВ Гнозіс; друк ТОВ АК Груп, 2021. 110 с. URL: <https://ifesukraine.org/wp-content/uploads/2021/12/ifes-election-investigation-guidebook-ukr-web-v2-1.pdf>

84. Розвиток форм безпосередньої демократії в Україні: аналіз доцільності та перспектив застосування: аналіт. доп. / [Павленко І. А., Даниляк О. О., Макаров Г. В., Руденко А. В.]. Київ: НІСД, 2019. 65 с. URL: <https://niss.gov.ua/sites/default/files/2019-12/dopovid-1.pdf>

85. Розгляд судами справ щодо порушень правил фінансування політичних партій та виборчих кампаній: навчально-практичний посібник для суддів / за ред. М. Цуркана – Київ : ТОВ «Видавничий будинок «Аванпост-Прим», 2022. – 212 с. URL: <https://ifesukraine.org/wp-content/uploads/2022/02/ifes-ukraine-handboof-for-judges-on-considering-pf-violations-v1-2022-02-23-ukr.pdf>

86. Романюк П. В. Конституційно-правові засади інституту представницького мандата в Україні / П. В. Романюк. Харків: ТОВ «Видавництво „Права людини”», 2019. 192 с.

87. Сарторі Дж. Порівняльна конституційна інженерія. Дослідження структур, мотивів і результатів / пер. з англ. Київ: АртЕк, 2001. 212 с.

88. Селіванов А. О. (Комісія з питань здійснення народовладдя). Щодо реалізації народовладдя через органи державної влади в Україні URL: <http://cau.in.ua/ua/activities/analytics/id/a.o.selivanov-komisija-z-pitan-zdijsnennja-narodovladdja.-schodo-470/>

89. Скрипнюк О.В. Федоренко В. Категорії «народний суверенітет», «народне волевиявлення» «безпосередня демократія», «форма безпосередньої демократії»: теоретико-методологічні аспекти. *Право України*. 2012. № 9. С.281-288.

90. Стефанчук, Р. О., Федоренко, В. Л., Янчук, А. О. Фейкові референдуми і спотворене народовладдя – інструменти військової агресії рф проти України і західної демократії. *Експерт: парадигми юридичних наук і державного управління*. 2022. № 4. С. 11–39.

91. Теофіл Іван. Виборчі системи та їхні політичні наслідки. *Нова політика*. 1996. № 2. С. 23-31; № 4. С. 11-30.

92. Цифрові технології та виборчий процес: стандарти ЄС на захисті демократичного вибору. Аналітичний звіт – Київ: ГО «Лабораторія цифрової безпеки», 2022 р. URL: <https://dslua.org/wp-content/uploads/2022/10/TSyfrovi-tekhnologii-ta-vyborchyy-protses.pdf>

93. Юркевич І., Романів А. Чергові повоєнні парламентські та президентські вибори в Україні: організаційні питання та виклики для демократії. *Український часопис конституційного права*. 2023. № 1. С. 24-35.

94. Compendium of international standards for elections: fourth edition, European Commission, Directorate-General for External Relations. Publications Office, 2019, 289 p. URL: <https://data.europa.eu/doi/10.2770/923866>

Розділ 7. Програмне забезпечення навчальної дисципліни

1. Загальне програмне забезпечення:

Пакет програмних продуктів Microsoft Office, до якого входить програмне забезпечення для роботи з різними типами документів: текстами, електронними таблицями, презентаціями, базами даних тощо. Мережеві сервіси Google.

Основними й найбільш використовуваними складовими пакету Microsoft Office є:

1. Microsoft Word.
2. Microsoft Excel.
3. Microsoft Power Point.

2. Спеціалізоване програмне забезпечення комп'ютерної підтримки освітнього процесу:

1. Виборче право: завдання для аудиторного тестування студентів заочної форми навчання / Г. В. Лаврик URL: <http://10.0.0.34/>

Пошукові та інформаційні системи Інтернет

1. Google : Пошукова системи Інтернет. – Режим доступу до електронних ресурсів: <https://www.google.com.ua>

Офіційні веб-сайти органів державної влади України та міжнародних організацій

1. Верховна Рада України: офіційний веб-сайт. URL: <http://portal.rada.gov.ua/rada/control/uk/index//>

2. Державний реєстр виборців: офіційний веб-сайт. URL: <https://www.dr.v.gov.ua/portal/cm?start>

3. Президент України: офіційне інтернет-представництво. URL: <http://www.president.gov.ua/>

4. Урядовий портал: єдиний веб-портал виконавчої влади України. URL: <http://www.kmu.gov.ua/control/>

5. Центральна виборча комісія: офіційний веб-сайт. URL: <https://cvk.gov.ua>

6. Міжнародна фундація виборчих систем в Україні (**IFES Ukraine**): URL: <https://www.ifesukraine.org>

7. International IDEA is an intergovernmental organization (IGO) / Міжнародний інститут демократії та сприяння виборам. URL: <https://www.idea.int>

8. OSCE Office for Democratic Institutions and Human Rights (ODIHR) / Бюро ОБСЄ з демократичних інститутів і прав людини (БДІПЛ). URL: <https://www.osce.org/odihr/>

Пошукові правові системи

1. Верховна Рада України: офіційний веб-сайт: Законодавство України. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/main/index/>
2. Верховна Рада України: офіційний веб-сайт: Законотворча діяльність Верховної Ради України: Законопроекти: Пошук за реквізитами. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb_n/webproc2.
3. Президент України: офіційне інтернет-представництво: Офіційні документи. URL: <http://www.president.gov.ua/documents/>
4. Урядовий портал: єдиний веб-портал виконавчої влади України: Нормативно-правова база: База документів: URL: <http://www.kmu.gov.ua/control/npd/search>
5. Офіційний вісник України: єдине повне офіційне періодичне видання нормативно-правових актів України. URL: <http://ovu.com.ua/>
6. Meга-НаУ: професійна юридична система: НаУ-Online: Нормативно-правові документи. URL: <http://zakon.nau.ua/>
7. Election Judgments: сайт. Постійно оновлювана база даних судових рішень у виборчих справах у різних країнах світу. URL: <https://electionjudgments.org>

Бібліотечно-бібліографічні ресурси

1. Верховна Рада України: офіційний веб-сайт/: Бібліотечно-бібліографічні ресурси : Бібліографічний моніторинг. URL: <http://portal.rada.gov.ua/rada/control/uk/index>
2. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського: Інтернет-сторінка. URL: <http://www.nbu.gov.ua/>
3. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського: Система каталогів і картотек. URL: http://www.nbu.gov.ua/db/library_db.html
4. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського: пошукова система сайту: Система каталогів і картотек: Каталог книжкових видань: Пошук у електронному каталозі. URL: <http://www.nbu.gov.ua/db/opac.html>
5. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського: пошукова система сайту: Система каталогів і картотек: Електронний фонд (тематичні та видові зібрання публікацій): Електронна бібліотека авторефератів дисертацій: Пошук у електронній бібліотеці авторефератів дисертацій. URL: <http://www.nbu.gov.ua/eb/ard.html>
6. Національна парламентська бібліотека України: веб-сайт. URL: <http://www.nplu.org.ua/resources/resources.htm>
7. Національна парламентська бібліотека України: веб-сайт: Політематична база даних статей з періодичних видань. URL: <http://analytic.nplu.org/>

8. Національна парламентська бібліотека України: веб-сайт: Каталог статей зі збірників наукових праць. URL: <http://stt.nplu.org/>

9. Бібліотека Полтавського університету економіки і торгівлі: веб-сайт. URL: http://lib.uccu.org.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=15&Itemid=36

10. Сайт «Український часопис конституційного права». – Режим доступу до електронних ресурсів: <http://constjournal.com/> 26

11. Сайт Конституціоналіст. – Режим доступу до електронних ресурсів: <https://constitutionalist.com.ua>